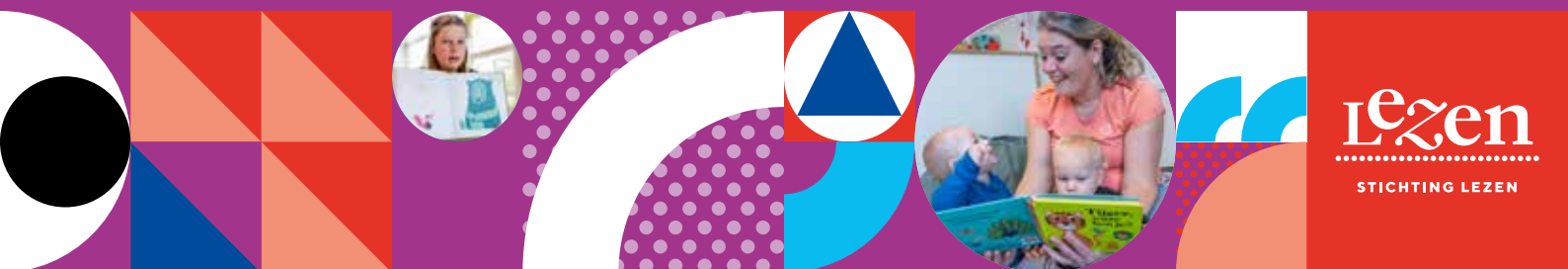

ONDERZOEKSPUBLICATIE

Voorlezen in de kinderopvang

Onderzoeksrapport 2024

Lezen
STICHTING LEZEN

Verian

Voorlezen in de kinderopvang

Onderzoeksrapport 2024

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020 – 623 05 66
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Auteur

Flip Zandanel (Verian)
Joyce van Brecht (Verian)
Bart Sandberg (Verian)

Vormgeving cover

Judith Schoffelen en Erik olde Hanhof, Amsterdam.

Citeren als:

Zandanel, F., van Brecht, J., & Sandberg, B. (2025). *Voorlezen in de kinderopvang: Onderzoeksrapport 2024*. Stichting Lezen.

©2025 Stichting Lezen, Amsterdam

Samenvatting

Het onderzoek 'Voorlezen in de kinderopvang' is in 2024 uitgevoerd door onderzoeksbureau Verian onder managers en pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn bij een kinderopvanginstelling in Nederland. Het betreft een kwantitatief onderzoek dat inzicht geeft in het voorleesklimaat bij kinderopvanginstellingen en in de vraag in hoeverre er verschillen bestaan tussen instellingen die wel en niet zijn aangesloten bij het programma BoekStart in de kinderopvang. In dit programma ondersteunt de bibliotheek de kinderopvang met onder andere een collectie geschikte boekjes, deskundigheidsbevordering, het betrekken van ouders, een voorleesplan en samenwerking in een leesbevorderingsnetwerk. Dit rapport bespreekt de uitkomsten van het onderzoek.

BoekStart in de kinderopvang

Iets minder dan de helft van de instelling doet mee aan het programma BoekStart in de kinderopvang. Van de BoekStart-deelnemers doet bijna de helft dit al langer dan drie jaar. Een ruime meerderheid van de managers geeft aan sinds zij aan BoekStart deelnemen de boekencollectie te hebben uitgebreid. Eenzelfde groep werkt nu meer samen met de bibliotheek. Daarnaast geeft ruim een derde van de pedagogisch medewerkers aan sindsdien scholing over voorlezen te hebben gevolgd, meer gesprekjes met de kinderen te zijn gaan voeren en vaker te zijn gaan voorlezen.

Voorlezen in beleids- en werkplannen

Een meerderheid van de kinderopvanginstellingen heeft voorlezen opgenomen in een van hun beleids- of werkplannen. Bij meer dan de helft staat het in het pedagogisch beleidsplan (66%) of het werkplan (57%), bij circa een derde in een apart voorleesplan of voorlees-/mediaplan (36%), en bij een derde in het opleidingsplan van de pedagogisch medewerker (30%). Circa de helft van de instellingen heeft een voorleescoördinator. Ook vindt meer dan de helft van de managers (63%) dat er goed genoeg aandacht wordt besteed aan het opnemen van leesbevordering als structureel onderdeel van beleid.

Bij BoekStart-instellingen is er wat betreft beleid meer geregeld en vastgelegd. Zo heeft 60% van de instellingen die met BoekStart werken een apart voorlees(-/media)plan. De helft van de BoekStart-instellingen heeft een voorleescoördinator, tegenover een derde van de instellingen zonder BoekStart. Bovendien geven managers van BoekStart-instellingen vaker aan dat hun kindcentrum voldoende aandacht besteedt aan het coördineren en evalueren van leesbevordering.

Collectie en presentatie

De leesomgeving voor kinderen is bij een meerderheid van de instellingen goed geregeld. Zo hebben bijna alle instellingen (91%) een gevarieerd en aantrekkelijk boekenaanbod. Driekwart van de instellingen heeft een babyboekjescollectie van 0-20 boekjes. Op het gebied van prentenboeken zijn dit er vaak meer; 7 op de 10 instellingen hebben een collectie van meer dan 21 boeken. Bij ruim 8 op de 10 instellingen bestaat de boekencollectie uit voldoende verschillende thema's en onderwerpen, verschillende taalniveaus en zijn er voldoende boekjes beschikbaar voor alle leeftijdscategorieën. Digitale prentenboeken en boeken in andere talen zijn echter bij een meerderheid van de instellingen zijn onvoldoende aanwezig. Een ruime meerderheid van de instellingen koopt een paar keer per jaar nieuwe boeken. Dit gebeurt bij circa een derde van de BoekStart-instellingen en bij een kwart van de niet-BoekStart-instellingen vanuit een speciaal boekenbudget.

Het voorleesritueel

Bijna alle pedagogisch medewerkers onderschrijven het belang van voorlezen. Medewerkers van BoekStart-instellingen vinden voorlezen vaker dan medewerkers van andere instellingen 'heel leuk'. Er wordt vaker voorgelezen naarmate de leeftijd van kinderen stijgt. Een derde van de pedagogisch medewerkers leest minimaal twee keer per dag voor aan kinderen van nul tot een jaar. Bij kinderen tussen de een en twee doet de helft van de medewerkers dit, en bij kinderen tussen de twee en vier jaar, zes op de tien. Per voorleesbeurt wordt er door de helft van de medewerkers tussen de vijf en tien minuten voorgelezen. Het gemiddelde is meer, namelijk 11,5 minuten.

Een ruime meerderheid van de pedagogisch medewerkers probeert tijdens het voorlezen aan te sluiten bij de beleavingswereld van kinderen, vragen te stellen, aan te wijzen en dingen uit te leggen, en tijdens het voorlezen in te gaan op vragen of opmerkingen van kinderen. Een ruime meerderheid van de pedagogisch medewerkers bereid het voorlezen daarnaast voor, bijvoorbeeld door van tevoren voorwerpen te zoeken om te gebruiken of een activiteit te bedenken voor na het lezen. Het voorbereiden van het voorlezen gebeurt vaker op BoekStart-instellingen dan op instellingen zonder BoekStart.

Deskundigheidsbevordering

Managers zijn kritisch wat betreft de kennis en vaardigheden van pedagogisch medewerkers rondom voorlezen en leesbevordering wanneer ze van de opleiding afkomen. Meer dan de helft van de managers (59%) vindt dan ook dat zij extra scholing nodig hebben. Pedagogisch medewerkers lijken dit te onderschrijven: circa de helft had tijdens de opleiding graag meer willen leren over voorlezen.

Managers beoordelen hun pedagogisch medewerkers het beste op het eigen taalniveau en interactief voorlezen. Pedagogisch medewerkers hebben vooral moeite met het werken met digitale prentenboeken, zeggen zowel de managers als de medewerkers zelf. Daarnaast hebben ze relatief veel moeite met het stimuleren van ouders om te lezen en het rekening houden met verschillende thuistalen. Vloeiend voorlezen en interactie tijdens het voorlezen wordt door circa negen op de tien pedagogisch medewerkers als 'niet moeilijk' ervaren.

Een derde van de pedagogisch medewerkers heeft scholing gevolgd met betrekking tot voorlezen. Bij BoekStart-instellingen is dit aantal meer dan bij instellingen zonder BoekStart (50% versus 21%).

Samenwerking

Ongeveer een kwart van de kinderopvanginstellingen zoekt wat betreft het taal- en leesbeleid samenwerking op met de basisschool. Meer dan de helft van instellingen werkt samen met de bibliotheek, bijvoorbeeld door boeken te lenen, de bibliotheek te bezoeken met de kinderen of door gebruik te maken van wissel- of themacollecties. BoekStart-instellingen werken relatief vaker samen. Ongeveer een derde zoekt samenwerking met de basisschool en vrijwel alle instellingen zoeken op een bepaalde manier samenwerking met de bibliotheek. Vier op de tien BoekStart-instellingen krijgen namens de bibliotheek regelmatig bezoek van een leesconsulent.

De meeste kinderopvanginstellingen (90%) betrekken ouders bij het voorlezen. Managers denken echter dat dit nog beter kan: zes op de tien (63%) geeft aan dat hun instelling de betrokkenheid van ouders onvoldoende stimuleert. Meer dan de helft van de kindcentra (59%) vertelt ouders over de

mogelijkheden bij de bibliotheek. Dit geldt met name voor BoekStart-instellingen, waarbij driekwart ouders hierover vertelt. De helft van de kinderopvanginstellingen geeft voorlees- en/of boekentips, of informatie per mail of per app.

